

ส่วนที่ 2

แนวทางการเสริมสร้างระบบคุณภาพงานตรวจสอบภายใน

การเสริมสร้างระบบคุณภาพงานตรวจสอบภายใน เป็นกระบวนการในการสอบทาน และประเมินผลประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน โดยใช้วิธีการ และเครื่องมือต่างๆ ในการศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของหน่วยงานตรวจสอบ ภายในของส่วนราชการ ทั้งนี้ เพื่อให้ทราบถึงสถานภาพและสภาพการปฏิบัติงานที่เป็นอยู่ของ หน่วยงานตรวจสอบภายใน รวมทั้งปัญหา อุปสรรคในการปฏิบัติงาน ตลอดจนการหาแนวทาง ในการพัฒนาปรับปรุงการปฏิบัติงานให้เป็นที่ไปตามกรอบแห่งมาตรฐานการตรวจสอบภายในและ จริยธรรมของผู้ตรวจสอบภายในของส่วนราชการ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้หน่วยงานตรวจสอบภายในได้ทบทวนการปฏิบัติงานในรอบระยะเวลาหนึ่ง ว่าได้มีการปฏิบัติงานเป็นที่ไปตามมาตรฐานการตรวจสอบภายในและจริยธรรมของผู้ตรวจสอบ ภายในของส่วนราชการ
2. เพื่อให้ทราบปัญหาและอุปสรรคของการปฏิบัติงานในการพิจารณาหาแนวทางและ โอกาสในการพัฒนาปรับปรุงวิธีการและกระบวนการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ยิ่งขึ้น
3. เพื่อใช้เป็นเครื่องมือการพัฒนาปรับปรุงการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในอย่างต่อเนื่อง
4. เพื่อให้มีการเตรียมความพร้อมอย่างเป็นระบบ เพื่อรองรับการประเมินการประกัน คุณภาพงานตรวจสอบภายในจากภายนอกส่วนราชการ

ประโยชน์

1. ผู้ตรวจสอบภายในให้ความสำคัญกับคุณภาพของการปฏิบัติงานและพัฒนา ปรับปรุงงานให้ผลงานมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับจากผู้บริหาร หน่วยรับตรวจ และบุคคลที่เกี่ยวข้อง

2. ช่วยให้หน่วยงานตรวจสอบภายในมีแนวทางในการทบทวนและปรับปรุงแก้ไขวิธีการและกระบวนการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผลยิ่งขึ้น
3. หัวหน้าส่วนราชการให้ความสำคัญและใช้งานตรวจสอบภายในเป็นเครื่องมือในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตงาน

การเสริมสร้างระบบคุณภาพงานตรวจสอบภายในมีขอบเขตการสอบทานและประเมินผลครอบคลุมงานตรวจสอบภายใน 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการ (Management)

- 1.1 การกำหนดวัตถุประสงค์ อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบ
- 1.2 การบริหารงานตรวจสอบ
- 1.3 การควบคุมคุณภาพ
- 1.4 การบริหารทรัพยากรบุคคล

2. ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน (Process)

- 2.1 ลักษณะของงานตรวจสอบภายใน
- 2.2 การจัดทำแผนการปฏิบัติงาน
- 2.3 การปฏิบัติงาน
- 2.4 การรายงานผลการปฏิบัติงาน
- 2.5 การติดตามผล

3. ด้านบุคลากร (People)

- 3.1 ความเป็นอิสระและเที่ยงธรรม
- 3.2 ความเชี่ยวชาญและความระมัดระวังรอบคอบ
- 3.3 การพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

การดำเนินการ

การดำเนินการเสริมสร้างระบบคุณภาพงานตรวจสอบภายใน ส่วนราชการสามารถดำเนินการสอบทานหรือประเมินผลการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในได้ดังนี้

1. การสอบทานหรือประเมินผลด้วยตนเองของหน่วยงานตรวจสอบภายใน เป็นการ ทบทวนการปฏิบัติงานในระยะเวลาหนึ่งว่าได้ปฏิบัติเป็นไปตามมาตรฐานการตรวจสอบภายใน ของส่วนราชการมากน้อยเพียงใด ต้องพิจารณาปรับปรุงแก้ไขงานในประเด็นใดบ้าง อย่างไร โดย หัวหน้าหน่วยงานตรวจสอบภายในอาจรับผิดชอบดำเนินการสอบทานเองหรือมอบหมายให้มี ผู้รับผิดชอบหรือการแต่งตั้งเป็นคณะทำงาน ซึ่งควรพิจารณาให้เหมาะสมกับขนาดของหน่วยงาน บุคลากร และสภาพแวดล้อมของแต่ละหน่วยงาน ทั้งนี้ หัวหน้าหน่วยงานตรวจสอบภายในต้อง เป็นผู้รับผิดชอบในการแต่งตั้งและควบคุมการดำเนินการสอบทาน

2. การสอบทานหรือประเมินผลโดยร่วมกันระหว่างหน่วยงานตรวจสอบภายใน กับหน่วยงานอื่นภายในส่วนราชการ ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เกี่ยวกับการ ตรวจสอบภายในและมาตรฐานการตรวจสอบภายในของส่วนราชการ

3. การสอบทานหรือประเมินผลโดยร่วมกันระหว่างหน่วยงานตรวจสอบภายใน กับทีมที่ปรึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ในงานตรวจสอบภายในและมาตรฐาน การตรวจสอบภายในของส่วนราชการ รวมทั้งการพัฒนากระบวนการทำงาน เช่น ผู้ตรวจสอบภายใน ของหน่วยงานอื่น บุคลากรของหน่วยงานกลาง เป็นต้น

อย่างไรก็ดี การเสริมสร้างระบบคุณภาพงานตรวจสอบภายใน ไม่ว่าจะดำเนินการด้วย วิธีการใดก็ตาม มีข้อควรคำนึงถึง คือ จะต้องดำเนินการโดยผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับงานตรวจสอบภายใน และมาตรฐานการตรวจสอบภายในและจริยธรรมของผู้ตรวจสอบภายในของส่วนราชการ และ หัวหน้าหน่วยงานตรวจสอบภายในจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในการแต่งตั้งหรือคัดเลือกทีมงานที่จะ ทำหน้าที่สอบทานด้วย

ทีมงานสอบทาน

ในการเสริมสร้างระบบคุณภาพงานตรวจสอบภายใน ทีมงานที่จะทำหน้าที่สอบทาน หรือประเมินผลการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน ควรได้มีการคัดเลือกทีมงานสอบทานที่ ประกอบด้วยบุคลากรที่มีความเหมาะสม ซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้การสอบทานการปฏิบัติงาน ตรวจสอบภายในมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยทีมงานสอบทานควรประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1. **คุณสมบัติ** ควรเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในมาตรฐานการตรวจสอบภายใน และจริยธรรมของผู้ตรวจสอบภายในของส่วนราชการ มีประสบการณ์และเชี่ยวชาญเกี่ยวกับ

งานตรวจสอบภายใน รวมทั้งศึกษาหรือมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการประเมินคุณภาพงานตรวจสอบภายใน ตลอดจนมีความรู้ด้านต่างๆ เช่น เทคโนโลยีสารสนเทศ การบริหารความเสี่ยง การควบคุมภายใน การกำกับดูแลที่ดี เป็นต้น

2. **ความเป็นอิสระ** ผู้สอบทานควรดำเนินการสอบทานด้วยความเที่ยงธรรมและน่าเชื่อถือ

3. **ขนาด** ทีมงานสอบทานจะประกอบด้วยบุคคลมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และขอบเขตของการสอบทานการปฏิบัติงานในแต่ละครั้ง หากกำหนดวัตถุประสงค์ไว้อย่างกว้าง ๆ และขอบเขตของงานไม่ละเอียดซับซ้อน มีปริมาณงานที่ทำไม่มาก อาจไม่จำเป็นต้องใช้ทีมงานสอบทานขนาดใหญ่

ระยะเวลาดำเนินการ

การเสริมสร้างระบบคุณภาพงานตรวจสอบภายใน สามารถเริ่มดำเนินการในช่วงเวลาใดก็ได้ตามความเหมาะสมและความพร้อมของหน่วยงานตรวจสอบภายใน โดยการดำเนินการในรอบถัดไป ควรมีระยะเวลาห่างกันประมาณ 1-3 ปี หรืออย่างน้อยควรดำเนินการสอบทานการปฏิบัติงานก่อนมีการประเมินผลจากภายนอก

เกณฑ์การประเมิน

เพื่อให้การเสริมสร้างระบบคุณภาพงานตรวจสอบภายใน ได้ผลการสอบทานและการประเมินที่ทราบถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานตรวจสอบภายใน จึงจำเป็นต้องมีเกณฑ์การประเมินที่เป็นที่ยอมรับและน่าเชื่อถือ ดังนั้น เกณฑ์การประเมินที่ใช้ในการเสริมสร้างระบบคุณภาพงานตรวจสอบภายในของส่วนราชการ ได้กำหนดจากมาตรฐานการตรวจสอบภายในและจริยธรรมของผู้ตรวจสอบภายในของส่วนราชการ ซึ่งประกอบด้วย

1. มาตรฐานด้านคุณสมบัติ

- 1000 วัตถุประสงค์ อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบ
- 1100 ความเป็นอิสระและความเที่ยงธรรม
 - 1110 ความเป็นอิสระ
 - 1120 ความเที่ยงธรรม
 - 1130 ข้อจำกัดของความเป็นอิสระหรือความเที่ยงธรรม

- 1200 ความเชี่ยวชาญและความระมัดระวังรอบคอบ
 - 1210 ความเชี่ยวชาญ
 - 1220 ความระมัดระวังรอบคอบ
 - 1230 การพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง
- 1300 การประกันคุณภาพและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง
 - 1310 การประเมินการประกันคุณภาพ
 - 1311 การประเมินจากภายใน
 - 1312 การประเมินจากภายนอก
 - 1320 การรายงานผลการประเมินการประกันคุณภาพ
 - 1330 การรายงานการดำเนินการตามมาตรฐาน
 - 1340 การเปิดเผยการไม่ปฏิบัติตามมาตรฐาน

2. มาตรฐานการปฏิบัติงาน

- 2000 การบริหารงานตรวจสอบภายใน
 - 2010 การวางแผนการตรวจสอบ
 - 2020 การเสนอและอนุมัติแผนการตรวจสอบ
 - 2030 การบริหารทรัพยากร
 - 2040 นโยบายและแนวทางการปฏิบัติงาน
 - 2050 การประสานงาน
 - 2060 การรายงานผลการปฏิบัติงาน
- 2100 ลักษณะของงานตรวจสอบภายใน
 - 2110 การบริหารความเสี่ยง
 - 2120 การควบคุม
 - 2130 การกำกับดูแล
- 2200 การวางแผนการปฏิบัติงาน
 - 2210 การกำหนดวัตถุประสงค์
 - 2220 การกำหนดขอบเขตการปฏิบัติงาน
 - 2230 การจัดสรรทรัพยากร
 - 2240 แนวทางการปฏิบัติงาน

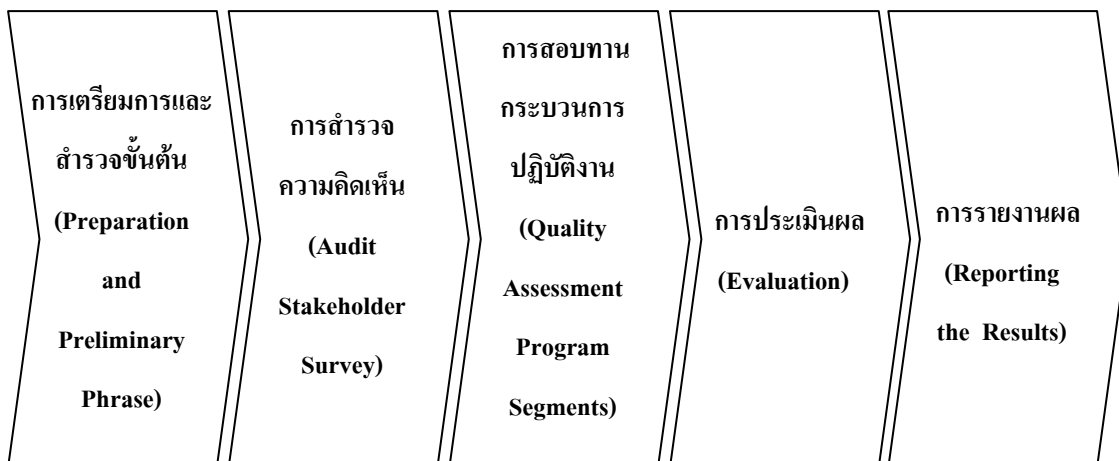
- 2300 การปฏิบัติงาน
 - 2310 การรวบรวมข้อมูล
 - 2320 การวิเคราะห์และประเมิน
 - 2330 การบันทึกข้อมูล
 - 2340 การควบคุมการปฏิบัติงาน
- 2400 การรายงานผลการปฏิบัติงาน
 - 2410 หลักเกณฑ์การรายงานผลการปฏิบัติงาน
 - 2420 คุณภาพของรายงานผลการปฏิบัติงาน
 - 2430 การรายงานการปฏิบัติงานที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐาน
 - 2440 การเผยแพร่ผลการปฏิบัติงาน
- 2500 การติดตามผล
- 2600 การยอมรับสภาพความเสี่ยงของฝ่ายบริหาร

3. จริยธรรม

1. ความมีจุดยืนที่มั่นคง (Integrity)
2. ความเที่ยงธรรม (Objectivity)
3. การปกปิดความลับ (Confidentiality)
4. ความสามารถในหน้าที่ (Competency)

กระบวนการเสริมสร้างระบบคุณภาพงานตรวจสอบภายใน

การเสริมสร้างระบบคุณภาพงานตรวจสอบภายในของส่วนราชการ เป็นการสอบทานการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในซึ่งมี 5 กระบวนการ ได้แก่

1. การเตรียมการและสำรวจขั้นต้น (Preparation and Preliminary Phrase)

การเตรียมการและสำรวจขั้นต้น เป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการเสริมสร้างระบบคุณภาพงานตรวจสอบภายในซึ่งจะต้องเตรียมการและวางแผนการดำเนินการ ต้องมีการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับส่วนราชการและหน่วยงานตรวจสอบภายในจากเอกสารต่างๆ เพื่อทบทวนและศึกษาทำความเข้าใจสภาพแวดล้อมทั่วไปและสภาพแวดล้อมการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในของส่วนราชการ บุคลากร และสภาพการปฏิบัติงานที่เป็นอยู่ของหน่วยงานตรวจสอบภายใน

2. การสำรวจความคิดเห็น (Audit Stakeholder Survey)

การสำรวจความคิดเห็น เป็นขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในในเรื่องต่างๆ โดยการสัมภาษณ์และใช้แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเท็จจริงและความคิดเห็นที่มีต่อการปฏิบัติงานของหน่วยงานตรวจสอบภายใน

3. การสอบทานกระบวนการปฏิบัติงาน (Quality Assessment Program Segments)

การสอบทานกระบวนการปฏิบัติงาน เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญของการเสริมสร้างคุณภาพการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน โดยเป็นการสอบทานและประเมินกระบวนการปฏิบัติงานของหน่วยงานตรวจสอบภายในเป็นการเบื้องต้นว่าเป็นไปตามมาตรฐานการตรวจสอบภายในและจริยธรรมของผู้ตรวจสอบภายในของส่วนราชการ รวมทั้งความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงาน

4. การประเมินผล (Evaluation)

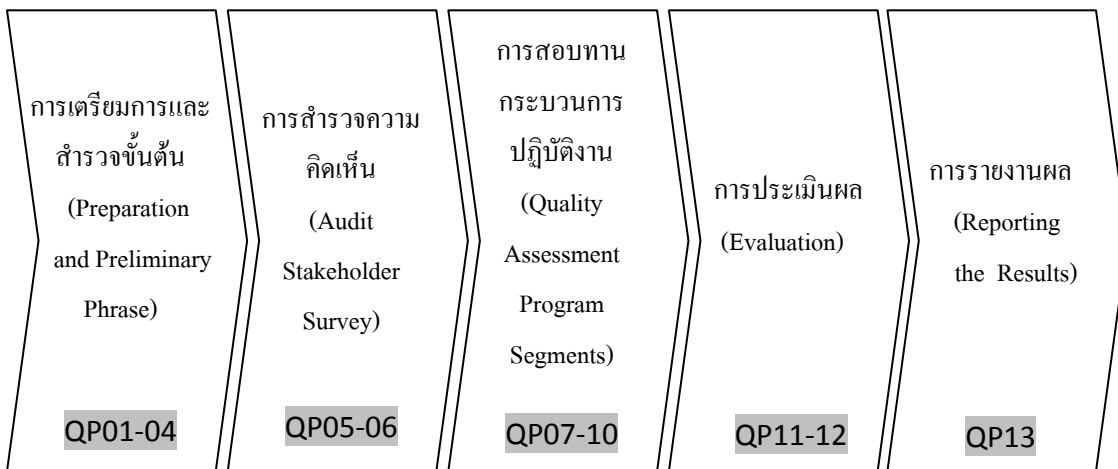
การประเมินผล เป็นการวิเคราะห์และประเมินผลข้อมูลที่ได้รับจากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น ข้อมูลความคิดเห็น การสัมภาษณ์ และการสอบทานการปฏิบัติงาน รวมทั้งเอกสารหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องว่าเป็นไปตามมาตรฐานการตรวจสอบและจริยธรรมของผู้ตรวจสอบภายในของส่วนราชการมากน้อยเพียงใด และจัดทำสรุปผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานตรวจสอบภายใน รวมถึงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการปฏิบัติงานของหน่วยงานตรวจสอบภายในด้วย

5. การรายงานผล (Reporting the Results)

การรายงานผล เป็นการสรุปผลข้อเท็จจริงที่ได้ดำเนินการตั้งแต่กระบวนการเตรียมการและสำรวจขั้นต้นจนถึงการประเมินผล เพื่อแสดงผลการสอบทานการปฏิบัติงาน ปัญหาอุปสรรคของการปฏิบัติงาน รวมทั้งแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงงานและการปฏิบัติงานของหน่วยงานตรวจสอบภายใน และนำเสนอต่อผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้อง

เครื่องมือที่ใช้

เพื่อให้การสอบทานการปฏิบัติงานตามกระบวนการเสริมสร้างระบบคุณภาพงานตรวจสอบภายในดังกล่าวข้างต้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จึงจำเป็นต้องมีเครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมและประเมินผลข้อมูล ซึ่งสามารถใช้เป็นหลักฐานในการปฏิบัติงานได้ โดยรูปแบบที่นำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสอบทาน ได้แก่ แบบสอบถามแบบสัมภาษณ์ และกระดาษทำการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

เครื่องมือที่ใช้ในการเสริมสร้างระบบคุณภาพงานตรวจสอบภายในของส่วนราชการ เรียกว่า แบบประเมินคุณภาพ ประกอบด้วยแบบประเมินคุณภาพจำนวน 13 แบบ ซึ่งสามารถแยกได้ในแต่ละกระบวนการ ดังนี้

แบบประเมินคุณภาพในแต่ละกระบวนการเสริมสร้างระบบคุณภาพงานตรวจสอบภายในของส่วนราชการ

กระบวนการ	แบบประเมินคุณภาพ
1. การเตรียมการและสำรวจขั้นต้น (Preparation and Preliminary Phrase)	QP01 การเตรียมการและวางแผนดำเนินงาน QP02 การศึกษาและสำรวจตนเอง (Self-Study) QP03 การประเมินสภาพการปฏิบัติงานโดยหัวหน้า หน่วยงานตรวจสอบภายใน QP04 การประเมินสภาพการปฏิบัติงานโดย เจ้าหน้าที่ตรวจสอบภายใน
2. การสำรวจความคิดเห็น (Audit Stakeholder Survey)	QP05 การสำรวจความคิดเห็น/สัมภาษณ์ ผู้บริหารระดับสูง คณะกรรมการตรวจสอบ และผู้บริหารของ หน่วยรับตรวจ QP06 การสำรวจความคิดเห็นของผู้รับการตรวจ
3. การสอบทานกระบวนการ ปฏิบัติงาน (Quality Assessment Program Segments)	QP07 การบริหารงานภายในหน่วยงานตรวจสอบภายใน QP08 ความเชี่ยวชาญในวิชาชีพของผู้ปฏิบัติงานใน หน่วยงานตรวจสอบภายใน QP09 การประเมินความเสี่ยงและการวางแผนการตรวจสอบ QP10 การปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน
4. การประเมินผล (Evaluation)	QP11 สรุปประเด็นและข้อสังเกตจากการสอบทาน QP12 สรุปผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐาน
5. การรายงานผล (Reporting the Results)	QP13 รายงานผลการสอบทานการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน

ทั้งนี้ กระบวนการและเครื่องมือที่ใช้ในการเสริมสร้างระบบคุณภาพงานตรวจสอบภายใน
จะกล่าวโดยละเอียดในส่วนที่ 3